

nu een vel papier van niet te gladde structuur op de plaat gelegd en teekent men daarop met potlood of krijt, dan hecht zich onder elken streep het papier op den grond vast. Neemt men het papier weg dan onttrekt het zooveel vernis aan den grond, dat daarin de lijnen korrelig zijn overgebracht. Het bijten gaat verder gewoon. Het procédé, veel door Félicien Rops gebruikt, heeft echter een zeer bedenkelijken kant: de imitatie van de teekening wordt zelden zuiver, en tenzij zéér ondergeschikt gehouden, wordt zij als ets toch onbevredigend. Deze methode, als het ware een verbeterde crayon-manier, heeft dan ook, zelfstandig gebruikt, nooit veel verbreiding gevonden of belangrijke resultaten bereikt. Hoeveel zuiverder, eerlijker en meer direct op het doel af is dan de lithographie, waar de krijtlijn onmiddellijk op den steen wordt gezet en daarvan afgedrukt! Vlakke tinten, als onderdeel van lijn-etsen, zijn verder o. a. met zwavelpoeder te verkrijgen. De gewoon geverniste plaat wordt daartoe met olie bestreken en dan met het poeder bestrooid, waarna de zwavel invreet. Een dergelijke tint slijt bij het drukken echter spoedig af.

Het zoogenaamde doorbijten vindt plaats wanneer de vernis of niet goed aan 't metaal is gehecht, of wanneer ze onzuiverheden bevat, zoodat het zuur gelegenheid heeft het metaal te bereiken op andere plaatsen dan door den etser eigenlijk werd bedoeld. Het kunnen stippen zijn, of de afscheiding tusschen lijnen kan onder het bijten vervagen. Van het eerste geval zien wij een voorbeeld in de bekende ets van Millet der spittende mannen, waar het doorbijten om de hoofden duidelijk te zien is. Het is wenschelijk er goed de aandacht op te vestigen, dat dergelijke „toevalligheden” echter volstrekt niet „vanzelf” kunnen plaatshebben en dat ze alleen aan den etser zelf liggen. Waar 't etsprocédé door veel schilders wel eens even is geprobeerd, zonder dat zij eigenlijk in de techniek thuis waren, zoodat zij voor allerlei verrassingen kwamen

te staan omdat zij de oorzaken niet kenden, verspreidde zich onder sommigen de meening dat het maar allemaal toevalligheden en onberekenbaarheden zijn, die het resultaat bepalen. En de sage, hoewel van allen grond ontbloot, verbreidde zich onder vele leeken.

Andere technieken zijn samen te stellen door de plaat pas te vernissen nadat op het blanke metaal met een oplosbaar inktmengsel is geteekend. Lost men dit dan op, dan wordt de vernis tegelijk met de lijnen verwijderd en de plaat kan verder op de genoemde wijze gebeten worden. Zoo zijn natuurlijk allerlei mogelijkheden te bedenken; het doen smelten van zand en zout in de etsgrond bijvoorbeeld.

Een bekende manier is de mezzo-tint, de zoogenaamde Engelsche.

Hier wordt geen zuur gebruikt, maar als retouches komen soms bijtingen goed te pas. De plaat wordt eerst met een schraper, wieg genaamd, door gelijkmatig schommelen ruw gemaakt, ze zou zich dus in afdruk geheel zwart voordoen. De verschillende tinten nu worden verkregen door de ruwheid min of meer te verminderen of geheel weg te polijsten; het polijststaal en schrapstaal bewijzen hier goede diensten voor. De bewerking verklaart den naam „zwarte kunst”, de prenten zijn meest fluweelig donker van uiterlijk. Voor oorspronkelijk werk werd deze methode ook voor portretten toegepast; in onzen tijd komt zij echter zeer zelden tot uiting, haar bloei viel in de 18e eeuw.

Als hulptint wordt de lavis ook bij de lijn-ets toegepast: het zuur wordt dan met 't penseel of op andere wijzen direct op de plaat aangewend.

* * *

Voor al deze uiteenlopende middelen nu is de druk in hoofdzaak hetzelfde. Wij zullen er eerst de behandeling van volgen, en dan naar de afdrukken zelf en hunne kwaliteit omzien.